TARYBOS SPRENDIMAS (BUSP) 2022/847

2022 m. gegužės 30 d.

kuriuo remiamos pastangos užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtam platinimui ir prekybai jais bei jų poveikiui Šiaurės ir Pietų Amerikoje ir su šiais reiškiniais kovoti

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 28 straipsnio 1 dalį ir 31 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlymą,

kadangi:

(1) 2018 m. lapkričio 19 d. Taryba priėmė ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) ir jų šaudmenimis strategiją „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ (toliau – ES ŠLG strategija), kurioje nustatytos Sąjungos veiksmų šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) srityje gairės;

(2) regioniniu lygmeniu pagal ES ŠLG strategiją Sąjunga ir jos valstybės narės yra įpareigotos teikti pagalbą kitoms šalims siekiant gerinti valstybinių atsargų valdymą ir saugumą stiprinant nacionalines teisėkūros ir administracines sistemas ir stiprinant institucijas, kurios reguliuoja teisėtą gynybos ir saugumo pajėgoms skirtų ŠLG bei šaudmenų tiekimą ir atsargų valdymą;

(3) ES ŠLG strategijoje pažymima, kad Sąjunga ieškos sinergijos su atitinkamomis Šiaurės ir Pietų Amerikos valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis, kad būtų mažinamas ŠLG neteisėtas platinimas ir prekyba jais, siekiant sumažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą;

(4) ŠLG platinimo ir perteklinio kaupimo problema yra smarkiai paveikusi Lotynų Ameriką ir Karibų jūros regioną. Vakarų pusrutulis (Šiaurės ir Pietų Amerika) tebėra vienas pasaulio regionų, kuriuose daugiausia smurto. Remiantis naujausiu 2017 m. Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC) pasauliniu žmogžudysčių tyrimu, šiame regione 100 000 gyventojų tenka 17,2 žmogžudystės, t. y. beveik tris kartus daugiau už pasaulio vidurkį. Didelė dauguma žmogžudysčių įvykdoma naudojant šaunamuosius ginklus, todėl kova su ginklų ir šaudmenų platinimu bei neteisėta prekyba jais ir jų prevencija yra vienas iš Amerikos šalių darbotvarkės prioritetų;

(5) laikydamasi ES ŠLG strategijos Sąjunga stiprins dialogą ir bendradarbiavimą su regioninėmis organizacijomis, dirbančiomis ŠLG kontrolės srityje, derindama savo veiklą su regioninėmis strategijomis ir veiksmų planais;

(6) Amerikos valstybių organizacija (OAS) yra Amerikos šalių konvencijos prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA) sekretoriatas, koordinuojantis ir įgyvendinantis regionines iniciatyvas, kuriomis kovojama su neteisėtais ŠLG Šiaurės ir Pietų Amerikoje;

(7) Sąjunga anksčiau rėmė OAS veiklą įgyvendindama Tarybos sprendimą (BUSP) 2018/2010 ([1]), kuriuo remiama veikla kovai su ŠLG bei šaudmenų neteisėtu platinimu ir prekyba jais ir su jų poveikiu Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione. Šiuo atžvilgiu Sąjunga nusprendė finansuoti tą iniciatyvą būtent siekdama sumažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą;

([1]) 2018 m. gruodžio 17 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2018/2010, kuriuo remiama kova su šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtu platinimu ir prekyba jais ir su jų poveikiu Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione įgyvendinant ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategiją „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ (OL L 322, 2018 12 18, p. 27).

(8) 2018 m. birželio 30 d. trečiojoje Jungtinių Tautų konferencijoje, skirtoje JT veiksmų programos dėl kovos su neteisėtais šaulių ir lengvaisiais ginklais įgyvendinimo pažangai peržiūrėti, buvo priimtas baigiamasis dokumentas, kuriame valstybės atnaujino savo įsipareigojimą užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų nukreipimui ir kovoti su juo. Valstybės dar kartą patvirtino savo norą vykdyti tarptautinį bendradarbiavimą ir stiprinti regioninį bendradarbiavimą užtikrinant geresnį veiklos koordinavimą, konsultavimąsi, keitimąsi informacija ir operatyvinį bendradarbiavimą, įtraukiant atitinkamas regionines ir subregionines organizacijas, taip pat teisėsaugos, sienų kontrolės ir eksporto bei importo licencijas išduodančias institucijas;

(9) Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. patvirtinama, kad kova su neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais yra būtina siekiant daugelio darnaus vystymosi tikslų, įskaitant tikslus, susijusius su taika, teisingumu ir tvirtomis institucijomis, skurdo mažinimu, ekonomikos augimu, sveikata, lyčių lygybe ir saugiais miestais. Todėl 16.4 darnaus vystymosi tikslu visos valstybės įsipareigojo gerokai sumažinti neteisėtus finansinius ir ginklų srautus;

(10) 2018 m. gegužės 24 d. pristatytoje Nusiginklavimo darbotvarkėje „Mūsų bendros ateities užtikrinimas“ Jungtinių Tautų Generalinis sekretorius paragino spręsti perteklinio įprastinės ginkluotės kaupimo bei neteisėtos prekybos ja problemą ir remti šalių lygmens požiūrį į šaulių ginklus;

(11) Antrame etape (toliau – etapas), tęsiant ankstesnes Sąjungos pastangas, išlaikoma Sąjungos ir OAS daugiašališkumo ir sinergijos paradigma ir juo papildomas pasauliniu lygmeniu Sąjungos vykdomas darbas šioje srityje, dėmesį sutelkiant į vieną iš regionų, kuris yra smarkiai paveiktas ŠLG platinimo, perteklinio kaupimo ir neteisėtos prekybos jais problemos,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Siekiant įgyvendinti ES ŠLG strategiją, šio sprendimo tikslas – spręsti ginkluoto smurto Šiaurės ir Pietų Amerikoje problemą. Tuo tikslu Sąjunga finansuoja priede aprašytą projektą, kurio tikslas – kovoti su šaunamųjų ginklų ir šaudmenų platinimu bei neteisėta prekyba jais ir užkirsti kelią tam, kad ypač paveiktose bendruomenėse būtų griebiamasi šaunamųjų ginklų.

2. Pagal 1 dalį šio sprendimo tikslai yra šie:

a) stiprinti Nacionalinę šaunamųjų ginklų reguliavimo sistemą, atsižvelgiant į tarptautinę normatyvinę praktiką ir gerąją patirtį;

b) gerinti nacionalinių valdžios institucijų veiklos gebėjimus ženklinti, atsekti, laikyti ir sunaikinti šaunamuosius ginklus;

c) optimizuoti šaulių ginklų kontrolę naudojant Regioninį šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmą (MCTA);

d) didinti bendruomenės atsparumą smurtui naudojant šaunamuosius ginklus ir mažinti galimybes gauti neteisėtų ir (arba) nepageidaujamų šaunamųjų ginklų;

e) parengti Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gaires, kad šalys turėtų praktinę ir valdymo priemonę, pagrįstą regioniniu, suderintu ir įrodymais grindžiamu požiūriu.

3. Išsamus projekto aprašymas pateikiamas šio sprendimo priede.

2 straipsnis

1. Už šio sprendimo įgyvendinimą yra atsakingas Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausiasis įgaliotinis).

2. 1 straipsnyje nurodyto projekto techninį įgyvendinimą atlieka OAS.

3. OAS savo užduotis atlieka vyriausiojo įgaliotinio atsakomybe. Tuo tikslu vyriausiasis įgaliotinis ir OAS sudaro būtinus susitarimus.

3 straipsnis

1. Sąjungos finansuojamam projektui įgyvendinti skiriama finansinė orientacinė suma yra 4 240 906 EUR.

2. Išlaidos, finansuojamos iš 1 dalyje nustatytos orientacinės sumos, valdomos laikantis Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų procedūrų ir taisyklių.

3. Komisija prižiūri, kad 1 dalyje nurodytos išlaidos būtų tinkamai valdomos. Tuo tikslu ji sudaro būtiną dotacijos susitarimą su OAS. Šiame dotacijos susitarime nustatoma, kad OAS turi užtikrinti Sąjungos įnašo matomumą, atitinkantį jo dydį.

4. 3 dalyje nurodytą dotacijos susitarimą Komisija stengiasi sudaryti kuo greičiau po šio sprendimo įsigaliojimo. Ji praneša Tarybai apie visus sunkumus to proceso metu ir dotacijos susitarimo sudarymo datą.

4 straipsnis

1. Vyriausiasis įgaliotinis praneša Tarybai apie šio sprendimo įgyvendinimą teikdamas reguliarias aprašomąsias ataskaitas, kurias parengia OAS. Remdamasi tomis ataskaitomis Taryba atlieka vertinimą.

2. Komisija teikia ataskaitas, susijusias su 1 straipsnyje nurodyto projekto finansiniais aspektais.

5 straipsnis

1. Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

2. Šis sprendimas nustoja galioti praėjus 36 mėnesiams po 3 straipsnio 3 dalyje nurodyto dotacijos susitarimo sudarymo dienos. Tačiau jis netenka galios praėjus šešiems mėnesiams po jo įsigaliojimo dienos, jei per tą šešių mėnesių laikotarpį susitarimas nesudaromas.

Priimta Briuselyje 2022 m. gegužės 30 d.

Tarybos vardu
Pirmininkė
C. COLONNA

PRIEDAS

PROJEKTO DOKUMENTAS

KOVA SU ŠAULIŲ IR LENGVŲJŲ GINKLŲ BEI ŠAUDMENŲ NETEISĖTU PLATINIMU BEI PREKYBA JAIS IR SU JŲ POVEIKIU ŠIAURĖS IR PIETŲ AMERIKOJE

1. **Bendra informacija**

Šiaurės ir Pietų Amerika yra vienas iš labiausiai ginkluoto smurto paveiktų pasaulio regionų: 2017 m. jame užregistruotas didžiausias žmogžudysčių rodiklis regioniniu lygmeniu – 100 000 gyventojų tenka 17,2 žmogžudystės, palyginti su pasauliniu vidurkiu (6,1 žmogžudystės 100 000 gyventojų) ([1]). Daugelyje šalių pagrindiniai veiksniai, kuriais galima paaiškinti tuos rodiklius, – lengva prieiga prie šaunamųjų ginklų ir jų prieinamumas. Šiame regione beveik 75 % žmogžudysčių įvykdoma panaudojant šaunamąjį ginklą ([2]). Šis regionas taip pat yra viena iš pagrindinių į neteisėtą prekybą patenkančių šaunamųjų ginklų paskirties vietų ([3]).

Didele dalimi dėl tų neigiamų tendencijų šaunamųjų ginklų platinimas ir neteisėta prekyba jais tapo regiono piliečių saugumo darbotvarkės prioritetu. Šiaurės ir Pietų Amerikos šalys pabrėžė veiksmų koordinavimo ir tarpvalstybinių strategijų svarbą atsižvelgiant į nusikalstamų organizacijų sudėtingėjimą ir internacionalizavimąsi. Tas įsipareigojimas buvo įgyvendintas 1997 m. pasirašius Amerikos šalių konvenciją prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA) – pirmąjį tokio pobūdžio regioninį privalomą susitarimą. CIFTA yra viena iš pamatinių priemonių kovojant su neteisėta prekyba šaulių ginklais šiame regione – ją ratifikavo 31 iš 34 Amerikos valstybių organizacijos (OAS) valstybių narių.

Tačiau, nepaisant nacionalinių institucijų vertingų pastangų, šalys vis dar negali iki galo įgyvendinti CIFTA. Organizuotos nusikalstamumo, kuris kontroliuoja neteisėtą prekybą ginklais šiame regione, sudėtingumas, įskaitant darbo specializaciją, koordinavimo struktūras ir operacijų internacionalizavimąsi, kelia didelių iššūkių šalių gebėjimui šiuos nusikaltimus tirti ir patraukti už juos baudžiamojon atsakomybėn. Šalims taip pat sunku laikytis kitų protokolų ir įgyvendinti strategijas, kuriomis būtų galima sumažinti šaunamųjų ginklų platinimą ir prieinamumą. Karinės ir saugumo pajėgos neįgyvendina atsargų valdymo protokolų sistemingai, todėl didėja šaunamųjų ginklų ir šaudmenų nukreipimo į neteisėtą rinką tikimybė, taip pat nenumatytų sprogimų saugyklose rizika. Šaunamųjų ginklų ženklinimas, registravimas ir atsekimas šiame regione yra nenuoseklūs, todėl sustoja baudžiamieji tyrimai, kuriais būtų galima atsekti šaunamųjų ginklų kilmę, susieti juos su daugybinėmis nusikaltimų vietomis ir atskleisti neteisėtos prekybos tinklus. Tai, kad nėra vidaus teisės aktų, kuriuose atsispindėtų CIFTA nustatytos pareigos ir kuriais būtų suteikti įgaliojimai vykdyti šią veiklą, kelia pavojų šios praktikos tęstinumui ir tvarumui.

Kita vertus, didžioji dalis regiono vis dar susiduria su iššūkiais, susijusiais su jų bendruomenių, paveiktų didelio skurdo, nedarbo ir neturinčių prieigos prie viešųjų paslaugų, be kitų sąlygų, dėl kurių jos atsiduria pažeidžiamoje padėtyje, gerovės skatinimu. Šių bendruomenių nariams didesnė tikimybė tapti ginkluoto smurto aukomis arba vykdytojais. Taigi, siekiant išvengti smurto ciklų kartojimosi, nepakanka sutelkti dėmesį tik į ginklų kontrolės politiką. Būtina šalinti šiuos rizikos veiksnius ir didinti bendruomenės narių atsparumą. Represinės ir prevencinės politikos derinys yra labai svarbus siekiant sumažinti ginkluoto smurto lygį šiame regione. Siekdamos reaguoti į šiuos iššūkius, 2019 m. OAS valstybės narės, atsižvelgdamos į Amerikos šalių smurto ir nusikalstamumo prevencijos programos sistemą, patvirtino pirmąjį Pusrutulio veiksmų planą, skirtą padėti projektuoti viešąją politiką, kuria siekiama užkirsti kelią tyčinėms žmogžudystėms ir mažinti jų skaičių. Veiksmų plane pateikiamos 28 rekomendacijos dėl 1) informacijos ir mokslinių įrodymų rengimo, platinimo ir naudojimo; 2) prevencijos politikos projektavimo ir įgyvendinimo ir 3) baudžiamosios justicijos.

Šiomis aplinkybėmis nuo 2007 m. OAS Viešojo saugumo departamentas (toliau – OAS-DPS) teikė paramą Šiaurės ir Pietų Amerikos šalims, kad būtų pagerinti jų gebėjimai laikytis CIFTA nustatytų pareigų ([4]) ir įgaliojimų, nustatytų siekiant užkirsti kelią smurtui ir nusikaltimams, ypač tarp pažeidžiamiausių gyventojų. Po penkerių metų pertraukos OAS-DPS 2019 m. iš naujo suaktyvino savo veiksmų programas naudodamasis Europos Sąjungos lėšomis. 2019 m. pradėtas ir 2021 m. užbaigtas projektas „Kova su šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtu platinimu bei prekyba jais ir su jų poveikiu Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione“. Tai visapusiška ginklų kontrolės iniciatyva, įgyvendinama pagal Viešojo saugumo departamento Pagalbos ginklų ir šaudmenų kontrolės srityje programą (PACAM); joje atsižvelgiama į patirtį, įgytą vykdant ankstesnę veiklą, ir remiamasi tais sėkmingais rezultatais, kad būtų toliau daroma

([1]) Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), *Global Study on Homicide* (Pasaulinis žmogžudysčių tyrimas). 2019 m. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html.

([2]) Ten pat.

([3]) Remiantis Pasauliniu neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais tyrimu, 80 % neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais paskirties vietų yra Centrinėje Amerikoje ir Pietų Amerikoje kartu su Vakarų Azija (UNODC, 2020 m.).

([4]) 2007–2015 m. OAS-DPS šiame regione įgyvendino Pagalbos ginklų ir šaudmenų kontrolės srityje programos (PACAM) iniciatyvas. Iniciatyvos davė naudos 25 OAS valstybėms narėms: visame regione buvo paženklinta daugiau kaip 290 000 šaunamųjų ginklų, o dar 60 000 ginklų ir daugiau kaip 1 700 tonų šaudmenų buvo sunaikinta.

pažanga įgyvendinant CIFTA ir nusikalstamumo prevencijos regioninius įgaliojimus. Tačiau COVID-19 pandemija ir šalių priimtos ribojamosios priemonės reaguojant į ją padarė tiesioginį poveikį projekto įgyvendinimui, ypač tiems veiksmams, kurie turi būti įgyvendinami vietoje, pasitelkiant tiesioginį pareigūnų mokymą ir priežiūrą (pavyzdžiui, šaulių ir lengvųjų ginklų naikinimas ir ženklinimas). Be to, sumažėjo vyriausybės galimybės bendradarbiauti ir dalyvauti projekto veikloje, nes pastangos buvo nukreiptos į tai, kad būtų įveikta ši precedento neturinti sanitarinė krizė. Todėl projekto apimtis turėjo būti pakoreguota, o tai turėjo tam tikrą poveikį numatytiems rezultatams.

Atsižvelgiant į šiuos iššūkius ir didėjančius šalių poreikius (kurių nebuvo tikimasi visiškai patenkinti trejų metų trukmės iniciatyva), II projekto etape toliau bus teikiama visapusiška parama šalims, siekiant užtikrinti nacionalinį šių procesų nuosavumą. OAS-DPS patirtis parodė, kad norint išlaikyti pažangą ir pasiekimus šaunamųjų ginklų kontrolės ir smurto bei nusikalstamumo naudojant šaunamuosius ginklus prevencijos srityse, būtina tęstinė parama, todėl šiame naujame etape bus atsižvelgta į ilgalaikių strategijų svarbą siekiant prasmingai ir tvariai pakeisti saugumo politiką ir sąlygas.

2. **Techninis metodas**

Per II etapą OAS-DPS toliau investuos į holistinį požiūrį, kurio laikantis represiniai ir prevenciniai aspektai derinami su normatyvine ir operatyvine veikla, siekiant spręsti sudėtingą ginkluoto smurto ir neteisėtos prekybos šiame regione klausimą. Kaip matyti kituose regionuose, šiuolaikinė, darni ir suderinta teisės aktų sistema, atitinkanti tarptautinę norminę sistemą, yra veiksmingos šaunamųjų ginklų kontrolės politikos pagrindas. Darant teisės aktų pakeitimus, kartu turi būti stiprinami šalių gebėjimai teisės aktus daryti veiksmingais ir įgyvendinti juos. Todėl, dirbant šiose dviejose sferose, projektu bus galima vienu metu tenkinti šalių poreikius ir skatinti ilgalaikius ir tvarius pokyčius. Ši veikla, kuria siekiama sustiprinti šaunamųjų ginklų kontrolę ir sumažinti šaunamųjų ginklų prieinamumą, bus papildyta prevenciniu požiūriu siekiant sumažinti paklausą bendruomenėse, kurioms ginkluotas smurtas daro didelį poveikį, ypač daug dėmesio skiriant smurto dėl lyties, susijusio su netinkamu šaunamųjų ginklų naudojimu, prevencijai. Veiksmais, kurių tikslas – skatinti saugią bendruomenėms priklausančių piliečių praktiką, taip pat konfliktų sprendimą, pagalbą smurto aukoms ir smurtą patyrusiems asmenims ir savanorišką šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų atidavimą, siekiama didinti bendruomenės atsparumą ginkluotam smurtui.

Pagal siūlomą šio projekto koncepciją OAS-DPS, įgyvendindamas programą PACAM, imsis koordinavimo ir įgyvendinimo agentūros vaidmens, bendradarbiaudamas su kitomis šioje srityje veikiančiomis agentūromis ir nacionalinėmis institucijomis. Naudodamasis OAS politiniais forumais ir komunikacijos kanalais, OAS-DPS nustatys regiono šalis, kurioms reikia paramos, ir su jomis dirbs pagal konkrečius susitarimus, būtinus pagalbai konsoliduoti. Įgyvendinant projektą kiekvienai šaliai bus teikiama konkreti ir pritaikyta parama, atsižvelgiant į tai, kad jų poreikiai ir spragos galėtų būti nevienodi. Ne visos šalys bus remiamos pagal visus projekto komponentus. Vietoj to OAS-DPS ir toliau naudosis ankstesniu sėkmingu PACAM metodu: išsiaiškinti ir nustatyti kiekvienos šalies poreikius, įtraukti institucijas ir parengti pagalbos planą bei dislokuoti misijas. Be to, atsižvelgiant į patirtį, įgytą pandemijos metu pritaikant projekto veiklą, OAS-DPS sieks optimizuoti išteklius, kai įmanoma, naudodamas virtualią aplinką ir technologines priemones.

Taip pat bus atsižvelgiama į skirtingą ginkluoto smurto poveikį moterims, vyrams, mergaitėms ir berniukams, taip pat pažeidžiamoms gyventojų grupėms, II etape ir toliau bus atsižvelgiama į lyčių aspektą ir žmogaus teises. Tai apima moterų įtraukimą visais projekto įgyvendinimo lygmenimis ir skatinimą užtikrinti lygesnį moterų, kaip intervencinių priemonių naudos gavėjų, dalyvavimą projekto veikloje. Be to, vykdant smurto prevencijos veiklą ypač daug dėmesio bus skiriama poreikiui užtikrinti moterų ir mergaičių saugumą bei saugą jų bendruomenėse ir jų dalyvavimą ieškant sprendinių šiems iššūkiams, taip pat komponentų, kuriais daugiausia dėmesio skiriama būtent smurto dėl lyties šalinimui, integravimui.

3. **Bendras tikslas**

Stiprinti OAS valstybių narių gebėjimus spręsti ginkluoto smurto regione problemą remiant kovos su šaunamųjų ginklų ir šaudmenų platinimu bei neteisėta prekyba jais priemones ir užkertant kelią tam, kad ypač paveiktose bendruomenėse būtų griebiamasi šaunamųjų ginklų.

4. **Projektų intervencijos strategijų aprašymas**

1 tikslas. Stiprinti Nacionalinę šaunamųjų ginklų reguliavimo sistemą, atsižvelgiant į tarptautinę normatyvinę praktiką ir gerąją patirtį

Veikla

— Šalių, kurioms prioriteto tvarka turi būti padedama atlikti teisės aktų peržiūrą, nustatymas, remiantis poreikių įvertinimu ir atsižvelgiant į šalis, kurioms skirti projekto operatyviniai komponentai,

— techninė pagalba šalims siekiant peržiūrėti teisės aktus ir norminę sistemą, atsižvelgiant į tarptautinius standartus, ir įgaliojimų suderinimas vidaus mastu, taip pat lyčių aspekto integravimas,

— fizinio saugumo ir atsargų valdymo bei šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų naikinimo regioninių standartų parengimas,

— regioninių rekomendacijų, kaip užkirsti kelią smurtui dėl lyties, susijusiam su netinkamu šaunamųjų ginklų naudojimu, parengimas,

— elektroninės duomenų bazės sukūrimas siekiant palengvinti prieigą prie šaunamųjų ginklų standartų ir kitų atitinkamų gairių (pavyzdžiui, CIFTA, pavyzdinių teisės aktų, modulinio šaulių ginklų kontrolės įgyvendinimo kompendiumo (angl. MOSAIC) ir tarptautinių techninių gairių dėl šaudmenų (angl. IATG)), kad būtų palengvinta prieiga prie standartų įvairiose šaunamųjų ginklų kontrolės srityse ir jų taikymas, naudojant paieškos sistemą ir suskirstant standartus į kategorijas pagal žymenis, kad naudotojai galėtų greitai rasti visas juos dominančios srities taisykles.

Rezultatai

— Bent šešioms regiono šalims teikiama teisėkūros pagalba siekiant patobulinti nacionalinę šaunamųjų ginklų norminę sistemą, atsižvelgiant į tarptautinius standartus ir lyčių aspektą,

— parengti ir visoms OAS valstybėms narėms išplatinti regioniniai fizinio saugumo ir atsargų valdymo (FSAV) standartai,

— parengti ir visoms OAS valstybėms narėms išplatinti regioniniai šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų naikinimo standartai,

— parengtos ir visoms OAS valstybėms narėms išplatintos regioninės rekomendacijos siekiant užkirsti kelią smurtui dėl lyties, susijusiam su netinkamu šaunamųjų ginklų naudojimu,

— sukurta šalims prieinama elektroninė šaulių ir lengvųjų ginklų standartų ir gairių duomenų bazė.

2 tikslas. Gerinti nacionalinių institucijų operatyvinius gebėjimus ženklinti, atsekti, laikyti ir sunaikinti šaunamuosius ginklus

Veikla

— Nacionalinių darbuotojų specializuotų mokymų FSAV, ženklinimo ir registravimo bei šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų naikinimo klausimais plėtojimas ir rengimas. Bus rengiami regioniniai mokymo praktiniai seminarai, kuriuose darbuotojai galės taip pat dalytis gerąja patirtimi ir gerinti bendradarbiavimą, ir nacionaliniai kursai, skirti konkretiems kiekvienos šalies poreikiams,

— pažangūs mokymai sprogstamųjų šaudmenų nukenksminimo klausimais, skirti technikams iš atitinkamų šalių, rengiami bendradarbiaujant su Ispanijos gynybos ministerija,

— techninė pagalba ir ištekliai, skirti nacionaliniams ginklų ir pasenusių, konfiskuotų ar perteklinių šaudmenų sunaikinimo planams įgyvendinti,

— techninė pagalba ir parama šaunamųjų ginklų ženklinimui ir įrašų saugojimui, įskaitant būtinos įrangos tiekimą,

— tvarumo planų rengimas kartu su šalimis, kurios gauna paramą pagal projektą.

Rezultatai

— Šaunamųjų ginklų ir šaudmenų naikinimo procesai, vykdomi bent 10 šalių – sunaikinta bent 150 tonų šaudmenų, konfiskuota 35 000 šaulių ir lengvųjų ginklų – pasenusių, nesaugių ir (arba) perteklinių,

— bent 200 nacionalinių darbuotojų apmokyta šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų naikinimo klausimais,

— bent 12 šalių suteikta techninė pagalba šaunamųjų ginklų ženklinimo ir registravimo klausimais,

— bent 150 nacionalinių darbuotojų apmokyta ženklinimo ir registravimo klausimais,

— patobulintos bent trijų šalių nacionalinės šaunamųjų ginklų registracijos sistemos,

— bent 10 šalių pagerėjo institucinių atsargų saugumas,

— surengti du regioniniai seminarai fizinio saugumo ir atsargų valdymo gerosios praktikos klausimais, kuriuose sertifikuota bent 80 pareigūnų iš bent 15 šalių,

— bent 45 darbuotojai iš 10 šalių sertifikuoti kaip sprogstamųjų šaudmenų nukenksminimo (3 lygio EOD) technikai,

— parengtos priemonės ir gairės, skirtos nacionaliniams veiksmų planams rengti, prieinamos projektu padedamoms šalims,

— nacionalinės institucijos parengė ir patvirtino nacionalinius veiksmų planus, skirtus bent 20 % paramą gaunančių šalių.

3 tikslas. Optimizuoti šaulių ginklų kontrolę naudojant informacinių technologijų priemones

Veikla

— Regioninio šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmo (MCTA) – regioninio pranešimo ir keitimosi informacija apie teisėtą šaunamųjų ginklų perdavimą mechanizmo, kurio sistema ir techniniai reikalavimai buvo parengti I etape, – elektroninės sistemos programavimas. Ši sistema atspindi teigiamą Europos Sąjungos patirtį ir sudarys sąlygas šalims greitai nustatyti tarptautinės teisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais pažeidžiamumą ir nukreipimo riziką ir pranešti apie ją. Atsižvelgiant į tai, kad beveik 50 % regiono šalių neturi elektroninės nacionalinės licencijavimo sistemos, bus išnagrinėta galimybė sistemą programuoti taip, kad šalys galėtų ją naudoti kaip savo vidaus sistemas,

— MCTA elektroninės sistemos diegimas kaip bandomasis etapas, rengiant nacionalinių institucijų mokymus, ir būtinų pataisymų integravimas,

— I etape sukurtos virtualios keitimosi informacija bendruomenės patobulinimas, kad ji taptų pusrutulio lygmens žinių apie šaunamuosius ginklus platforma, turinti tokias funkcijas kaip i) automatinis duomenų apie šaunamųjų ginklų kontrolės sistemą pateikimas bei sekimas ir CIFTA įgyvendinimo statusas; ii) nacionalinių institucijų saugykla; iii) valdymo skydelis šaunamųjų ginklų kontrolės sistemos būklei ir išsamumui vizualizuoti,

— šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų inventoriaus kontrolės programinės įrangos atnaujinimas ir išplėtimas, kad ji apimtų ir tas regiono šalis, kurios gali gauti naudos iš šio I etape sukurto IT sprendinio.

Rezultatai

— Regioninio šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmo (MCTA) elektroninė sistema suprogramuota ir įgyvendinta kaip bandomasis projektas 5 šalyse,

— patobulinta šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų inventoriaus kontrolės programinė įranga, remiantis naudotojų atsiliepimais, ir įgyvendinta bent dar keturiose šalyse,

— sukurta pusrutulio lygmens žinių apie šaunamuosius ginklus platforma, kurioje įregistruoti bent 15 šalių kontaktiniai centrai,

— nacionalinių kontaktinių centrų susitikimai rengiami du kartus per metus siekiant skatinti dialogą ir bendradarbiavimą.

4 tikslas. Didinti bendruomenės atsparumą smurtui naudojant šaunamuosius ginklus ir mažinti prieigą prie neteisėtų ir (arba) nepageidaujamų šaunamųjų ginklų

Veikla

— OASIS programos metodikos išplėtimas, kad ji apimtų bent dar vieną bendruomenę, labai paveiktą smurto naudojant šaunamuosius ginklus. OASIS programa siekiama skatinti socialiai atsakingą elgesį bendruomenėse, kurios labai paveiktos smurto naudojant šaunamuosius ginklus; ji apima pirminį bendruomenės vertinimą ir esamus smurto prevencijos ir pagalbos aukoms mechanizmus. Pagal šią programą rizikos grupei priklausantiems jaunuoliams siūloma kasdienė užklasinė veikla, o įvairiems vietos bendruomenių suinteresuotiesiems subjektams rengiami mokymai smurto prevencijos ir pagalbos aukoms klausimais,

— bendruomeninio informacijos centro, kuriame būtų teikiama pagalba smurto ir nusikaltimų, įvykdytų naudojant šaunamuosius ginklus, aukoms, šeimoms ir liudytojams, sukūrimas, kad būtų nutraukti smurto ciklai,

— regioninės ugdomosios mokymo programos, skirtos smurto dėl lyties prevencijai ir kovai su juo, parengimas,

— bent dviejų bendruomeninių ginklų surinkimo kampanijų, įskaitant švietimo strategijas, siekiant didinti gyventojų informuotumą ir skatinti savanorišką ginklų atidavimą, parengimas ir įgyvendinimas. Šiose kampanijose bus atkreiptas dėmesys į smurto dėl lyties ir netinkamo šaunamųjų ginklų naudojimo ryšį, nes dauguma smurto dėl lyties aukų buvo jais bauginamos arba nužudomos ([5]),

— parama nacionalinėms ir vietos institucijoms renkant, saugant, transportuojant ir naikinant surinktus šaulių ir lengvuosius ginklus bei šaudmenis. Tai bus daroma derinant veiksmus su veikla, vykdoma pagal projekto 2 tikslą, siekiant optimizuoti išteklius.

Rezultatai

— Pagerinti bent dviejų labai paveiktų bendruomenių pajėgumai remti rizikos grupei priklausančius jaunuolius, padėti aukoms ir smurtą patyrusiems asmenims ir užkirsti kelią smurtui naudojant šaunamuosius ginklus,

— pagerinti bent 160 mokinių iš dviejų labai paveiktų bendruomenių gyvenimo įgūdžiai, šiuo tikslu rengiant mokymus ir kasdien vykdant popamokinę veiklą,

— bent 150 politikos formuotojų, vyriausybių pareigūnų, paslaugų teikėjų, bendruomenių vadovų, mokytojų, tėvų ir pilietinės visuomenės narių apmokyta smurto dėl lyties prevencijos ir nutraukimo bei pagalbos aukoms klausimais,

— sukurtas ir veikiantis vienas smurtą patyrusiems asmenims, šeimoms ir liudytojams skirtas informacijos centras,

— parengtos ir įgyvendintos bent dvi bendruomeninės kampanijos ginklams surinkti.

5 tikslas. Parengti Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gaires, kad šalys turėtų praktinę ir valdymo priemonę, pagrįstą regioniniu, suderintu ir įrodymais grindžiamu požiūriu

Veikla

— Centrinės Amerikos veiksmų gairių rengimo metodikos parengimas konsultuojantis su šios srities ekspertais ir gaunant šalių patvirtinimą,

— poreikių vertinimo parengimas konsultuojantis su Centrinės Amerikos vyriausybėmis,

— Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gairių projekto parengimas, atsižvelgiant į poreikių vertinimą, tarptautines teisines sistemas ir gerąją patirtį,

— veiksmų gairių projekto patvirtinimas konsultuojantis su šalimis ir suinteresuotaisiais subjektais ir

— išorės komunikacija ir informavimo veikla siekiant sutelkti partnerius, kad būtų remiamas Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gairių įgyvendinimas.

Rezultatai

— Parengta ir suinteresuotųjų subjektų patvirtinta veiksmų gairių rengimo metodika,

— parengtas poreikių vertinimas siekiant nustatyti pagrindines Centrinės Amerikos šalims kylančias grėsmes, jų spragas, pažeidžiamumo aspektus ir prioritetus,

— surengti du praktiniai seminarai, skirti informacijai ir atsiliepimams apie Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gairių projektą rinkti, dalyvaujant nacionalinėms institucijoms ir šioje srityje veikiančioms organizacijoms,

— parengtos ir regiono šalims pateiktos Centrinės Amerikos veiksmų gairės,

— parengta komunikacijos kampanija siekiant platinti Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gaires, gauti joms politinį pritarimą ir užtikrinti partnerių paramą jų įgyvendinimui.

([5]) https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2019/07/MOSAIC-06.10-2017EV1.0.pdf

5. **Trukmė**

Visa numatoma išsamaus regioninio II etapo trukmė – 36 mėnesiai.

6. **Techninio įgyvendinimo subjektas**

Techninis šios programos įgyvendinimas patikėtas Amerikos valstybių organizacijos Generalinio sekretoriato Viešojo saugumo departamentui (OAS-DPS). OAS-DPS yra pranašioje padėtyje Šiaurės ir Pietų Amerikos šalims remti, atsižvelgiant į dvigubą jo, kaip CIFTA bendro techninio sekretoriato ir kaip OAS techninio ir veiklos organo šioje srityje, vaidmenį. Atlikdamas šį vaidmenį, OAS-DPS įgyvendino projektus ir programas, kuriomis OAS valstybėms narėms padedama vykdyti jų įsipareigojimus – užtikrinti nacionalinių šaunamųjų ginklų atsargų saugumą, įgyvendinti teisėkūros priemones, kuriomis nustatoma, kad šaunamųjų ginklų neteisėta gamyba ir prekyba jais yra nusikalstamos veikos pagal vidaus teisę, reikalauti ženklinti šaunamuosius ginklus ir su kitomis CIFTA pasirašiusiomis šalimis keistis informacija, susijusia su atsekamumo informacija ir neteisėtos prekybos modeliais. Jokia kita regioninė ar subregioninė organizacija, veikianti visoje Šiaurės ir Pietų Amerikoje, neturi tokios politinės įtakos, techninių ekspertinių žinių ar geografinės aprėpties, kad galėtų remti visas Amerikos valstybes ir joms padėti.

Per II etapą OAS-DPS taip pat toliau koordinuos veiksmus ir bendradarbiaus su kitomis institucijomis ir organizacijomis vykdant projektą. Daugelį jų OAS-DPS įtraukė į I etapą ir tikisi toliau su jomis bendradarbiauti konkrečiais klausimais, kad ši iniciatyvą būtų propaguojama regione, įskaitant Jungtinių Tautų regioninį taikos, nusiginklavimo ir plėtros Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalyse centrą (UNLIREC), Karibų bendrijos kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūrą (CARICOM IMPACS), Amerikos šalių gynybos tarybą, Ženevos tarptautinio humanitarinio išminavimo centro Šaudmenų valdymo patariamąją grupę (AMAT-GICHD), organizaciją „Golden West humanitarian Foundation“, Humanitarinio išminavimo mokymo centrą, Interpolą, JAV Valstybės departamentą ir JAV Gynybos departamento Humanitarinio išminavimo mokymo centrą. DPS daugiausia dėmesio skiria glaudžių ryšių su visais kitais šioje srityje taip pat veikiančiais subjektais užmezgimui, kad pasinaudojant papildomąja šių organizacijų patirtimi būtų kuo labiau padidinta veiksmų teikiama nauda. Visų pirma II etape OAS-DPS sieks stiprinti bendradarbiavimą su subregioninėmis organizacijomis, pavyzdžiui, CARICOM-IMPACS ir SICA (Centrinės Amerikos integracijos sistema), kad būtų remiamas Karibų šalių šaunamųjų ginklų veiksmų gairių įgyvendinimas ir koordinuojamas Centrinės Amerikos šaunamųjų ginklų veiksmų gairių rengimas.

7. **Aktualumas**

A. **„Saugoti ginklus – ginti piliečius“. 2018 m. lapkričio 19 d. Tarybos priimta ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis strategija**

Šio projekto tikslai, veikla ir numatomi rezultatai yra suderinti su Europos Sąjungos strategijos „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ tikslais ir joje taikomu požiūriu. Tuo atžvilgiu Europos Sąjungos Taryba nusprendė finansuoti šios iniciatyvos I etapą, kad būtų skatinamas daugiašališkumas ir sinergija tarp Europos Sąjungos ir OAS siekiant sumažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą, ir apsvarstė strategijoje nustatytus prioritetus. II etape, tęsiant tas pastangas, ši paradigma ir požiūris išlaikomi ir juo papildomas globalus Europos Sąjungos darbas šioje srityje, skiriant dėmesį regionui, kurį labai paveikė šaulių ir lengvųjų ginklų platinimas, perteklinis kaupimas ir neteisėta prekyba jais.

Konkrečiai, II etape atsispindi šie strategijos prioritetai:

2.1. Norminės sistemos stiprinimas. Šio veiksmo 1 tikslo veikla siekiama užtikrinti, kad šalys suderintų savo teisės aktus su tarptautiniais standartais ir turėtų priemonių, padedančių geriau įgyvendinti konvencijas.

2.2.2. Šaunamųjų ginklų ir jų šaudmenų eksporto kontrolė. Plėtojant MCTA elektroninę priemonę, skirtą 3 tikslui, pabrėžiama teisėtos prekybos kontrolės svarba siekiant išvengti nukreipimų į neteisėtą rinką.

2.2.3. Saugus šaulių ir lengvųjų ginklų bei šaudmenų atsargų valdymas. Pagal 2 tikslą vykdoma įvairi su FSAV susijusi veikla, įskaitant pareigūnų mokymą ir techninę bei materialinę pagalbą, skirtą praktikai ir įrangai tobulinti, laikantis tarptautinių MOSAICS ir IATG standartų.

2.2.4. Atsakingas šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų sunaikinimas. 2 tikslas apima mokymus, materialinę pagalbą, priežiūrą ir sertifikavimą, susijusius su šaunamųjų ginklų bei šaudmenų naikinimo procedūromis, šalims, kurioms to reikia.

2.2.5. Kompleksiniai klausimai. 3 tikslas apima keletą IT sprendinių ir priemonių, skirtų regiono šalių bendradarbiavimui ir keitimuisi informacija skatinti.

Siekiant kuo labiau padidinti šios veiklos poveikį, OAS-DPS rems papildomąją veiklą, įskaitant šaunamųjų ginklų paklausos mažinimą įgyvendinant prevencijos veiksmus ir surinkimo programas, taip pat Centrinės Amerikos veiksmų gairių, kaip konkrečios priemonės, skirtos koordinuoti ir didinti pastangas šiame regione, parengimą.

B. **2011 m. liepos 18 d. Tarybos sprendimas 2011/428/BUSP, kuriuo remiama Jungtinių Tautų Nusiginklavimo reikalų biuro veikla siekiant įgyvendinti Jungtinių Tautų veiksmų programą dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo** ([6])

Tarybos sprendimu siekiama trijų pagrindinių tikslų: 1) pasauliniu ir regioniniu lygmenimis įgyvendinti JT veiksmų programą dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo, 2) remti Tarptautinio sekimo dokumento įgyvendinimą ir 3) remti JT techninių gairių dėl šaudmenų atsargų valdymo rengimą ir įgyvendinimą.

Kiekvienas iš šių tikslų atitinka Amerikos šalių konvencijos prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA) konkrečių nuostatų ir jos veiksmų planų bendruosius tikslus. CIFTA nustatomos kelios privalomos rekomendacijos valstybėms, kurios yra Konvencijos Šalys, įskaitant jurisdikcijos nustatymą nusikalstamų veikų atžvilgiu; privalomą šaunamųjų ginklų ženklinimą; įrašų saugojimą atsekimo tikslais; perdavimo kontrolės tobulinimą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Pagal 2018–2022 m. CIFTA veiksmų planą sustiprinami valstybių, kurios yra CIFTA konvencijos Šalys, tikslai šiose srityse, laikantis JT veiksmų programos ir Protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildančio Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą.

OAS-DPS toliau įgyvendina veiksmų programas, kuriomis siekiama padėti šalims stiprinti gebėjimus vykdyti savo pareigas pagal CIFTA. II etapas buvo skirtas toliau teikti šią pagalbą, atsižvelgiant į valstybių, kurios yra CIFTA konvencijos Šalys, 2018–2022 m. veiksmų plane nustatytus prioritetus, visų pirma šiuos: 1) šaunamųjų ginklų ženklinimą ir atsekimą; 2) importą ir eksportą; 3) teisėkūros priemones ir 4) atsargų valdymą ir naikinimą.

8. **Ataskaitų teikimas**

OAS-DPS reguliariai rengs ataskaitas pagal suderėtą susitarimą dėl įnašo.

9. **Bendros išlaidos**

Bendras numatomas finansavimas, kurį ES prašoma skirti II etapui įgyvendinti, yra apytiksliai 4,2 mln. EUR. OAS Generalinis sekretoriatas teiks nepiniginius įnašus programai vykdyti ir prašys kitos rūšies nepiniginės paramos (pavyzdžiui, tokios, kokią I etape teikė Ispanijos vyriausybė).

([6]) OL L 188, 2011 7 19, p. 37.